

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Lauacrum concienzie omnibus sacerdotibus perutile

Jacobus <de Gruytrode>

[Leipzig], 1495

Capitulu[m] sextum. De sacerdotibus curatis nescientibus predicare. Et si
sciunt nolunt

urn:nbn:de:hbz:466:1-30750

Sextum.

Capitulum
ait. Sapiens est qui relinquit secularia tanquam mala presentia
et vana et desiderat futura et eterna gaudia tanquam optima
Sira ergo et regira te pedibus usque ad verticem. De ventre
ad dorsum et nunquam iuuenis requiem. Douec inuenies
Christum hic per gratiam et illic per gloriam

De sacerdotibus curatis nescientibus predicare.
Et si sciunt nolunt. **C**apitulum. vij.

Sunt quidam sacerdotes qui curas animarum ha-
bent et predicare nesciunt et si sciunt non tamen
predicant. De quibus sollemnis doctor hainricus
de Gaudano in libro suo. riiij. dicit. quod isti curati
sunt in statu damnationis qui predicare nesciunt. aut qui sci-
unt non tamen predicant sed quod requirit indigentia populi
tempore opportuno. Et postea subdit. Quod minus ydoneus
tenens curas animarum cum videt quod magis ydoneus potest ha-
beri studere debet ut magis ydoneus preferat. Alioquin vide-
tur tanquam raptor spoliare et priuare populum omnium profectu quam
a magis ydoneo posset habere. Sed heu ista et plura alia
que ad clericos et sacerdotes requirunt non aduertunt. infecti
lepra. superbie et cupiditatis. Ante dominum dicit ad beatam
Brigitam. Ego elegi clericum qui voluntatem meam voce cla-
maret et opere ostenderet. Sed ipse clericus factus est leprosus
et mutus. Quia omnis qui querit in clero videre pulchritu-
dinem morum et virtutum recurrit retro turbam visu et abhorret
accedere ad eum propter lepra superbie et cupiditatis sue. Si ve-
ro querit eum audire mutus factus est clericus a dei laude et
garrulus ad laudes proprias. Quomodo ergo aperiet via ad
celestem patriam acquirendam si ille non est abilis qui debet pe-
tere. Et quomodo audiet sanitas illa celestis si ille mutus est
qui debet clamare. Nam non solum non studet dei gloriam et hono-
rem querere quomodo lucret deo animas. sed solum quomodo

repleat mar supiū et cōgregat diuicias ⁊ placeat homibus.
 Hoc totū apostolus. Paulus predixerat dicens ad thyma-
 theū. Erunt inquit homines seipso amantes. Glosa. Nam
 illi dicunt seipso amare qui comoda sua et suū honorē te-
 porales plus diligūt q̄ honores dei. Jam paucissimi repe-
 riunt viri ecclesiastici qui zelus habeat animarū. Quātos
 em̄ defectus videm⁹ in spūalibus. Quot sunt loca carencia
 p̄dicatoribus veritatū. Quot homines seducūt ab ignariis
 ⁊ malis cōfessorib⁹. Quot simplices exemplis pessimis sacer-
 dotuz corrupūtur. Cuz em̄ laici reprhēdunt de sua vita
 inordinata puta de incōtinencia. lasciuia. auaricia. supbia
 usura. omēs cōcorditer se excusant p̄ clericos ⁊ sacerdotes
 dicentes. Tamez isti taliter ⁊ taliter viuūt et faciūt q̄ scrip-
 turas nō ignorāt et spūales existūt. iteo nō sunt tanta pec-
 cata et nobis nō minus q̄ ipse licet talia perpetrare. Et sic
 populo peniti clerici vitose viuētes sunt occasio et autores
 moris. proculdubio q̄ tāta mala in ecclesiis sunt et quoti-
 die pollntāt ⁊ augent. Clerici sunt in causa ⁊ originaliter e-
 piscop⁹ et plati. qz hodie nobiles ⁊ potentes. diuites ⁊ pu-
 eri pmouent ad beneficia curata. qui nec sciūt nec scire vo-
 lūt. ymo erubescāt discere ⁊ alios docere. et peruersos corri-
 gere et spūalib⁹ intendere. Qui vero sciūt verecūdant ⁊ nō
 curāt. dedignant et attediant predicare. p̄fessiones audire
 et cū indigentis simpliciu occupari. **Quā Bern.** In solercia
 clericorū cui⁹ mgtā est negligēcia episcopoz et platorū vbi
 qz terrarū turbat ⁊ molestat ecclesias. Et post pauca subdit
 clerici alienis locupletāt cōmedūt fruct⁹ terre absqz pecunia
 et pdit quasi ex adipe iniquitas eoz. **Quā scriptura de talib⁹**
 ait. Sedit populus māducare ⁊ bibere ⁊ surrexerūt ludere
 Deu. xxiiij. scriptū est In crassa⁹ est dilect⁹ et recalcitrauit
 Et iteo de talibus cōquerit dñs per **Ezechieles.** p̄phetam
 .xxij. ca. dicens. Sacerdotes cōtempserūt leges meas ⁊ pol-
 luerūt sanctuaria mea. Super quibus verbis ait **Crisost⁹**

1 Cor 1

Capitulum

Sacerdotes fidem predicant et infideliter agunt. Pacem alijs
 dant et sibi eam non seruant. Veritatem laudant et mendacium
 diligunt. **A**uariciam damnant et ipsas exercent. quis enim
 pro transgressoribus legis intercesserit ad deum cui ipsi qui
 ad intercedendum sunt missi inveniunt legis euangelice trans-
 gressores. **E**t non solum nos transgressores legis sumus. sed et
 multos videmus tales et tacemus non resistendo eis. et hoc
 ideo ut in pace et in voluptate viuamus. et sic polluti manea-
 mus. **Q**uid tamen dignius sacerdotibus qui supra cathedram
 moysi constituti sunt a domino iudices populorum. habentes
 potestatem ligandi atque absoluendi in celo et in terra. quibus pre-
 cepit dominus per omnia obedire dicens **O**mnia quecumque
 dixerit vobis seruare et facite. **M**ath. xxiii. **S**ed horrendum
 est quod sequitur. videlicet. **S**imiliter opera eorum nolite facere.
 dicunt enim et non faciunt. onera graua et importabilia ponunt
 in humeros hominum. digito autem suo nolunt ea mouere
Crisostomus ait. **Q**uis enim aliquando vidit clericum cito penitentem
 et si reprehensus fuerit quod se humiliauerit non ideo dolens quia
 peccauit. sed dolet quod confunditur et glorijs suas perdit. erubescit
 enim aliquando videtur reus quia semper fuit aliorum ius-
 ter. **Q**uanta est sacerdotalis dignitas si rationabiliter ob-
 seruetur. **P**ostores enim ouium sunt dominici gregis. **S**ed et he-
 doloze oues pascere nesciunt. nec illi qui sciunt volunt. **E**cce o-
 ues sicut **G**regorius dicit fame moriuntur vite pascua non haben-
 tes. **E**t subdit. **N**on debet fieri rusticus qui nescit arare. non
 debet fieri miles qui nescit pugnare. non debet fieri nauta qui
 nescit maris periculis vitare. **S**ic similiter non debet fieri pas-
 tor dominici gregis qui nescit pascere oues. ante quod non vult. heu
 quocumque sit in oppositum. et ideo horrendum est quod ait **G**regorius
Audite miseri. qui nobis dixit. dicitis. dicit et nobis. vos au-
 tem sicut homines moriemini. et sicut vnus de principibus
 caeteris. at si diceret. feci vos principes ecclesie mee. facerem
 et vos deos et filios meos sed imitari deum vestrum nolistis

Solum

110

et pascere oves vestras verbo dei et bono exemplo p quibus
ouibus mortuus est filius dei. **C**onsidera mi frater et oēs tu
similes. qz omēs morituri estis et nescitis quando. qz nihil
certius morte nihil incertius hora mortis. **C**ogita ergo te sp
moriturū qz nescis quā et talis p̄meditacō trahit te a multis
malis. **E**xemplū legitur in libro de dono timoris qz qui- **E**xemplū
dā magn' phūs datus est mūdi vanitatibus et amori mu-
lierū sicut tu mi frater es. **A**udicēs vero semel legere de lō ga
vita antiquorū patrū et tamen dicebatur semper ad quem
libet illorū illud **Genes. v. ca. Et mortuus est. Cogitavit ille**
intra se qz etiā sibi euenire posset. quātumcumqz ep̄is viues-
ret sup̄ terram. ex hoc concipiēs conceptum mūdi intrauit
ordinē predicatorū in quo factus est parisius magister in
theologia et vir eximie seritatis. **S** qz bene habuit p̄ oculis
illud psal. **Homo vanitati similis fact' est et c.** **Et illud Et psal. c. vii**
ep̄iscopatū eius accipiet alter. et iteō mi frater ep̄a lōga no-
li tibi p̄mittere. **N**e dicatur tibi illud. **Lu. xij. Stulte ac noc-**
te demones reperēt a te animā tuā. que aut parasti cuius
erūt. Nanc o mi frater mortis necessitatē et hūmāe vite bre-
uitatem considerabat quidā gentilis rex nomine Xerxes de
quo scribit **Iero. in epistola ad Helydorus sic dicens. Xer-**
ses ille potētissimus rex cū de sublimi loco cerneret infinitaz
multitudinē sui exercitus dicit fleuisse ex eo qz nullus eorū
quos cernebat post centū annos superuiveret. Nam homo
cōparatur arbori ad cuius radices serent duo myres. vn'
albus et alter niger id est dies et nox hui' arboris radices in-
cessanter corodēt. Et hoc siue homo vigilet siue dormiat
semper currit ad mortem. Hoc cōsidera mi frater qz morituri
es et nescis quādo. ne perdas per mortē tuam tempus
graciosū et fructuosū in quo possis dolere omia peccata
tua. Nam si omnes damnati haberēt de illo tēpore gracie
tuas mediā horam omēs possent se liberare ab eterna dā-
natōe. et sibi acquirere celestē et eternaz consolacōem. Sed

Capitulum

non potest fieri. **N**az iustus iudex dicit. Quod scripsi scripse
 et non mutabo sententiam meam. **E**xemplū. **L**am ac-
 cidisse legit apud elaram valles q̄ quidā sanctus vir cum
 esset in oratōe audiuit quādam vocem flebilem lamentari
 rem. et cū inquireret per nomen **J**hesu cristi quid hoc esset
Respondit quedaz rauca vox. ego sum anima cuiusdā dā-
 nati et meā infelicem deplango penam. **E**t cū ille vir san-
 ctus de pena quereretur. dixit anima q̄ inter omnia tormēta
 nihil in tantū cruciat damnatos sicut amissio tēporis gra-
 cie sibi dū uiuerent a deo collocate in cuius parua morula
 potuissent egisse penitētiā que eos ab infernali pena libe-
 rasset. **O**peremur igit̄ bonum dūz temp² gratie habemus
 ne nobis cōtingat sicut primo āgelo quem fecit deus quasi
 deū. et fecit eum quasi filium dei et vni de principibus suis
 potentissim². **S**ed angelus per superbiam peccauit et deus
 esse desinit de principatu cecidit et factus est demon horribi-
 lis non tamē mortuus est quia non erat res mortalis. **N**os
 aut̄ tu et tui similes moriemur et eadē ab omni dignitate
 v̄sa. **M**emōtote ergo vnde cecidistis et primo opa facite sa-
 cerdotalis dignitatis. honorē vestruz seruare. nō vocemini
 cōnbinarij. meretricarij id est publici peccatores et mali ex-
 emplares. se d̄prebete subditis vestris bonū exemplū. vt di-
 gne sup̄ cathedram sedeat̄ vt sic merito vocemini sacer-
 dotes veri et boni portātes legem domini in corde eaz dili-
 gendo. **S**ecūdo in ore alijs p̄dicando. **T**ercio in omni vi-
 ta vestra eaz seruando. **S**ed heu quis vestrū est qui seruat
 eaz in corde vt de eo dicat illud ps. **L**ex dei eius in corde ipsi
 us **A**ut qui seruat eā in voce et de eo dicat illud **M**ala. **L**ex
 veritatis fuit̄ i ore ipsius et iniquitas nō est inuēta in labijs
 et multos auertit ab iniquitate sua. **A**ut quis vestrū est qui
 seruat eaz in ope. et nō soluz sit predicator sed et factor legis
 s̄m quod dicit̄. **J**aco. i. **E**t quāuis quolibet debeat in se ha-
 bere sacerdos tamē precipue debet eaz habere in ore ne sit

quasi canis mutus nō valēs latrare cōtra peccata hominū
 ut habet ezech. iij. **F**ili hominis speculatore tedi te domui is-
 rabel. **S**i vero nō annūciaberis eis ut impi² auertat a vi-
 a sua mala et in sua iniquitate morietur sanguine iustis ani-
 mā eius de manu tua requirā. **S**up quibus xbis dicit be-
 at² grego. **P**esandū nobis est quāuis sibi cōnexa sunt pec-
 cata subditorū et platorū. qz ubi subditus ex culpa morit ibi
 est q̄ preest quia tacuit reus mortis tenebit. **T**ot em̄ occidi-
 m² quot ad mortē ire quotidie tepidi et acētes videm². san-
 guis enim morietis de manu requiritur speculatoris. **S**ur-
 get igit² et iuigilet et in malis actibus cōtradicat si vult eua-
 dēre mortem. **I**n de ezech. eodēz ca. iij. **S**i autē annūciaueris
 impio et ille nō cōuersus fuerit ab impietate sua. ipse qui-
 dem in impietate sua morietur. tu autē animā tuā libera-
 sti. **I**tem grego. inuehit cōtra illos dicēs. omel. xvj. **E**cce
 totus mūdus plenus est sacerdotibus sed tamē in messe ra-
 zo reperit² operator. quia officii quidē sacerdotale sumim²
 sed officii sacerdotis heu nō implemus. fructus quidā san-
 cte matris ecclesie in stipendio quotidiano percipim². et ta-
 mē pro eadem ecclesia in p̄dicatōe minime laboram². pen-
 semus cuius damnatōis sit sine labore percipere mercedē la-
 boris. **N**ix pro culpa sua aperta quicquam reprehendimus
 et adhuc qd̄ est grauius. si persona fuerit in mūdo. hoc alicu-
 ius potentie eius fortassis errata laudant² ne si aduersant²
 p̄ iracundiaz munus aut gratiā subtrahat qd̄ prius impē-
 debat. **S**ed debemus sine cessatōe meminisse qd̄ osee scrip-
 sū est. **C**omedunt peccata populi mei. **C**ur autē peccata po-
 puli comedere dicunt² nisi quia pctā delinquentiū fouent. ne
 tēporalia stipendia amittant. **S**icut et nos qui ex oblatione
 fidelū viuim² quas illi p̄ peccatis suis obtulerunt. **S**i con-
 medim² et tacemus p̄cul dubio peccata māducam². ergo
 cui². criminis reus sit apud deū precū māducare et nil p̄tra
 peccata p̄dicādo. aut orādo agere diligēter auscultare. **E**t

1313i

Capitulum

Sextum

ideo zelum feruētis et igniti eloquii dei in ore vestro habete
et verbū p̄dicatōis vestre quasi facula ardeat. et contra vī
cia inflammetur. et omnino caueatis ne oppositū faciatis
vestre p̄dicationi. **H**inc mi frater redi in cor tuū. et conside
ra diligēter quia tu potencior es ī ciuitate tua inter omnes
prespiteros. quis ergo audeat te corrigere in confessione et ex
tra. certe nullus ne perdat tuā amicitiaz et gratiaz. **A**udent
enim te nimium habere amores ad dalidam tuam et te ni
mum delectari in eius aspecto. **O** mi frater auerte visus tu
um ab ea et cōuerte teipsum ad ymaginem crucifixi. et vīde
et cōstetra quā mirabiliter fuerit mortuus vt tu eternaliter
secum viueres. **N**oli plus amare creaturam q̄ tuū creato
rem. nec tuā meretricem q̄ mariā dei genitricē. nec tuos
genitios q̄ societates omnium sanctorū et angelorū. **P**romitto
em tibi si nō cessaueris ab amore cōcubine tue ante finē vi
te tue tueris tuus vertet tibi in lucem maritū et gaudiū in
mesticiā. **E**t nūq̄ habuisti em gaudiū in aspectu tue dali
de cōcubine et puerorū quin infinitū habebis maiorēz penā
de aspectu omnium demonū. **D**e magnitudine penarū que
habetur ex visu demonū audi exemplū. **E**rat quidā se
cularis et criminosis multū qui militauit dyabulo in lux
ria. et ceteris peccatis multis annis. tandem in vno sermone
ubi audiuit predicare de eternis penis infernalib⁹. et de hor
ribili aspectu demonū. tandem deo inspirate compunctus
qui nō vult mortē peccatoris sed magis vt cōuertatur et vi
uat. intrauit obseruāciā regularem. **C**ōsiderans hoc dya
bolus quia suus miles cuperet recedere ab eo p̄ ingressus re
ligionis. cū vna noctium dormiret in dormitorio cū ceteris
fratribus a paruit ei dyabolus in specie valde horribili q̄
cepit vehemēter clamare. et cū venissent ad eum fratres vi
debant eum fixis oculis ad parietem immobiliter aspicien
tem. et horribili timore cōcussim. **F**ratres vero ceperūt era
re et loens aqua benedicta aspergere et sic demonē effugare

Et m. h. n.

Mane aut a priore interrogat quid contrarij in nocte ha-
 buisset. Respondit quia dyabulum vidisset. Et requisitus cui-
 us forme est. Respondit hanc non possumus describere faci-
 liter. hoc inquit dico. Si esset furnus ardens ex vna parte. et
 figura illius ex alia parte magis eligeret intrare furnum ar-
 dentem quam videre illam horribilem demonis figuram. Et inde dixit
 quidam sener. Credo quod si quis videret demones in ea forma
 qua damnati solent eos videre non posset videre sed statim
 moreretur. Unde Grego. dicit de Crisost. quod cum infirmaret
 vidit multitudinem sibi astantium qui cepit altius clamare
 Inducias vsq; mane. Et cum hec verba diceret vertit se
 huc atq; illuc ne videret illos demones. et pre nimio timore
 vehementissime conturbatus statim moriebatur. **E**cce
 mi frater quaz horribiles erunt in afflicto qui taliter occidunt
 solo suo aspectu. **N**az talis desiderato pena infernaliu fecit
 quedam iuuenes delicatum et filium comitis intrare religio-
 nem et sanctas obseruantiam ordinis predicatorum. Deinde pare-
 tes miserunt ad eum pedagogum suum solennem magistram ut psua-
 deret sibi egressus antequam profiteretur. dicens. Delicate nutritus
 es et non poteris sustinere rigorem ordinis. **Q**ui respondit. **V**e-
 nerabilis magister propter hoc intravi quod scivi me delicatum
 et asperitates non posse sustinere. **C**ogitans apud me sum quod
 audiui predicare quod pena inferni sic maxima nimis. et mihi in-
 tollerabilis. et ideo elegi mihi potius hanc sufferre penam or-
 dinis. quam illum infernale sustinere cruciatum. **N**az scriptum est
Job vi. **Q**ui timet primum irruet super eum nix. **E**xemplum
Naz igitur magnitudinem penarum vidit quidam miles de quo
 scribit. **B**eda in gestis anglorum. quod tempore Constantini. Junioris
 quidam miles defunctus est. circa annos domini. ccc. vi. **Q**ui post
 modum vite est restitutus penis igitur territus quas vidit. si-
 git ad heremum fecitque cellam iuxta quendam fluvium in quo
 vestibus indutus sepe balneabat permittens vestimenta ad
 carnem congelari. postea vero balneum calidissimum intravit et sic

Capitulum**S**ertum

totumne fecit quousque moreret. Et eius de isto facto a videns
sibus argueret. taliter respondebat. Si vidissetis ea que ego
vidi eadem vel maiora mecum faceretis. Na sicut gregorio super
Job. Super omnia prouocat copunctioem visio pene infer-
nalis. et perduratio eius eterna. Nam posito quod esset lapis de
arena tam magnus usque ad octauam speram. et post mille an-
nos una arenula siue unum minutissimum granum a dicto lapi-
de tolleret donec totus lapis ad nichilum redigeret. an tunc
eternitas pene terminaret. Respondet quod non. sed vix esset in-
choata. Nam finiti ad infinitum nulla est portio. ut dicit
philosophus. viii. phisicorum. Nec etiam eternitas pene infernalis et co-
sideratio eius tunc auertit falconem marsiliensem. **S** De quo nota
exemplum. *Exempto* Qui cum esset excellens ioculator et vanitatibus se-
culi deditus semel cepit cogitare de eternitate pene gehenna-
lis et dixit in corde suo Si tibi proponeret ut in aliquo molli
lecto et bene strato iaceres. et nulla necessitate cogente recede-
res tu nullo modo posses sustinere. quomodo ergo sustinebis sem-
piternam et infernalem penam. Hac consideratio e perterritus reli-
quit omnia et factus est probatus monachus. et postea factus
est episcopus. thesophamus et vir eximie sanctitatis. Nec om-
nia scribo tibi frater ut et tu facias et saluus eris. peccasti qui
esce sicut precepit dominus. Et incipe zelare pro domo domini sermo-
ne et opere quod valde magnus est. **U**n Richardus de sancto vic-
tore. Nescio si potest homo a deo in hac vita aliquid maius
accipere quam ut eius magisterio pueri homines in melius ver-
tentur. ut de filijs dyaboli dei filij efficiantur. An tibi forte ma-
ius videtur mortuos suscitare. Iam certe in infinitum plus est
animas ad ymaginem dei creatas suscitare. ut cum suo creato-
re in eternum viuant. **I**dem Richardus sic ait Absque dubio ni-
hil sic placet deum sicut zelus animarum. **U**bi multas creatu-
rarum virtutum habundancias aliqui ex dei gracia susceperunt
et hunc zelum accipere non potuerunt. Quam multos videmus ho-
die spiritu pauperes. spe gaudentes. caritate seruantes mul-

tū abstinentes. supra modū paciētes. ad zelus autē animarū
 nimis tepidi et torpētes. Alij quasi ad custodiam humilita
 tis delinquētes increpare nō p̄sumunt. Alij ne fraternam
 caritates perturbare videantur peccātes arguere metuūt. Et
 sic diversimo de nō zelantes. pro domo dei. recipientes ange
 lum tenebrarū p̄ angelo lucis. omnia que sunt sua queren
 tes nō que Jesu cristi. Si em̄ episcopus debitu honorē non
 recipit a prespitero. Aut prespiter a dyacono. aut dyacon⁹
 a lectore irascitur ⁊ perturbat. Si autē viderit episcopus pre
 spiterū aut prespiter dyaconū circa obsequiū ecclē non per
 manētes. aut subditos suos peccantes in deum. neqz irasci
 tur neqz curat quia omēs de honore suo sunt solliciti. de ho
 nore autē dei pauci. Si populus decimas nō obtulerit mur
 murāt omēs. Et si peccantes populuz viderint nemo mur
 murat cōtra ipsos. quid est ergo q̄ ceteri homies cuiuscūqz
 status nobis infesti sunt. Certe non possumus dicere q̄ hec
 sit causa q̄ filij hui⁹ seculi p̄secunt nos tamquā filios lucis
 sicut videlicet ysmahel. ysaac p̄sequebat. ⁊ esau iacob. quia
 nō sumus filij lucis sed tenebrarū qz nō luceat opa nostra
 corā homibus. ut gloriificēt patrem nostrum qui in celis est
 sed male agentes lucez odimus. Nō sumus isaac quia nos
 ipsos repromissione fraudam⁹. Nec sumus iacob. quia dy
 aboluz nō supplāramus. sed potius coadiutores eius sum⁹
 Quā ergo causaz allegabimus q̄re seculares sunt nobis
 infesti. Nō occurrit nobis alia causa nisi qz transgressores
 legis sumus nec eā in corde diligimus. nec eam in ore ut p̄
 dictuz est. predicam⁹ nec etiaz eam ope adimplem⁹. ⁊ sic ab
 utimur sacerdotij dignitate. Ad hoc sit verū atēdite quid
 scribit. Mala. ij. Rabia sacerdotia custodiūt sciētiam et le
 gem requirunt ex ore eius qz angelus dñi exercituz est. Ubi
 mor subditur. Vos autē recessistis a via. et scandalifastis
 plurimos in lege. Irritum fecistis pactuz leui dicit dom⁹
 exercituz. Propter quod tedi vos contēptibiles et humili

Capitulum**S**extum

les omnibus populis. quia polluistis sanctuaria mea et hec-
tam bene considerat sicut in alijs. **N**am qui deberent esse tem-
pla spiritus sancti fecerunt de seipsis speluncas latronum seu de-
monum. **A**bi enim maior emulatio peccatorum nisi in sacerdo-
tibus. qui non solum in se omni iniquitatis sunt pleni. sed etiam
alijs sunt occasio peccandi. et ruine eterne damnationis. **Q**uod
bene designavit dominus cum defleret civitatem iherusalem
19 **N**am mox intravit templum et corripuit sacerdotes et eorum
expuli negotiatores. **A**c seiciens vendentes et ementes dice-
ret. **V**os fecistis errare populum meum. **V**os estis casus illorum
quia non fuistis solliciti de amore et salute eorum sed de obla-
tionibus et auaricijs vestris solliciti fuistis. **E**t quibus una
cum populo in superbia et lascivia et voluptate virisite. **S**ic-
cut et nunc sacerdotes sibi inuicem in iniquitate congregantur
Nunc in adulterijs fornicationibus. **N**unc in incestibus car-
nalibus nunc in mulierum amoribus. nunc in concubinarum
cohabitacionibus. in osculis. in amplexibus. et in meretricum con-
mercijs. **E**t sic in talibus peccatis stantes divinis se ingerunt
gravissime peccantes. quia deum suum crucifigunt. et eum in se-
tidissimas cloacas corporum suorum proiciunt in eternam dam-
nationem animarum suarum. **N**unquid iudas in tantum pec-
cavit. **C**erte non. quia **J**udas christum semel tradidit. postea
nimis doluit. **E**t penitentia ductus laqueo se suspendit. despe-
rans de dei misericordia. in quo plus deum offendit. quam in eius
traditione. quoniam si veniam quesisset veniam ut petrus apud
deum invenisset. **N**ostri autem sacerdotes precipue qui sunt for-
nicarii. aut alium de luxuriosi. tabernarii. **L**usores. symonia-
ci. proprietarii. ac in alijs peccatis mortalibus celebrant de quibus
non sunt absoluti. quamvis decies illa sint confessi. quia non
vere contriti. interim quod concubinarum suas mulierculas in do-
mo vel alibi retinet proprietarii sua propria. **S**ymoniae suum
beneficium quod per symoniam acquisivit. **E**t est vere lamen-
tabile quid et magnum malum. **N**am stat prespiterum ad tri-

ginta annos aut plus esse cū cōcubina. aut religiosum in
 monasterio. cū p̄rietate sua r̄c. cui in tot annis non est di-
 missus; minimū etiam peccatum quociens est cōfessus. etiā
 si pape fuisset confessus. quia de peccatis omnibus non est
 contritus. et quia deus gratiam suam nō diuidit. ut etiam
 superius habes. Et sic tales quociēs celebrant. tocies sibi
 penam quā sustinent Cayphas 7 pylatus augmētant. **D**
 mi frater cordintime attende si nihil aliud ī sacra scriptura
 quod cor tuū iudicatū molliciet ad reiciēdū a te tuam da-
 lidam et omnes aliam peccandi occasiones. Merito verba
 beati Augu. omni memoria dignissima debeat cor tuū ad
 veram cōtritōem emollire. Et hec sunt verba beati Augu-
 stini. Vallem sustinere penam Cayphe. Herodis 7 Pylati
 quam penā sacerdotis indigne celebrantis. Nōdo indigne
 celebrat omnis qui scienter in peccatis mortalib⁹ celebrat.
 Et sunt omnes p̄rietarij. concubinarij. lusores ī cartis r̄c
D mi frater. quotiēs tibi penas istoz trium damnatorum
 in viginti trib⁹ annis acquisisti interim quo tuā cocubina
 possedisti. certe totiens. quociens interim celebrasti **D** mi de-
 us q̄ profunde tuā animaz in p̄fundū baratri eterne dam-
 natiois dimeristi. Nec mireris q̄ sanctus Augusti. talia di-
 cit verba. Judas em̄ semel indigne cōmunicauit. et in eum
 sathanas intravit. In istos etiā quociēs cūq̄ sumūt intrat
 7 eos possidet quia sibi iudiciū manducat. et bibunt non di-
 iudicatis corp⁹ dñi. a cibo p̄phano et immundo. Sicut do-
 minus cōqueritur per Ezechie. p̄phetam. ca. xxij. dicēs. In-
 ter sanctū 7 p̄phanū nō habuerunt distantiam. inter pol-
 lutum 7 mūdum nō intellexerunt. De ebrietatibus sacer-
 dotū et tabernas frequentantibus qui peccāt de mane vsq̄
 ad vesp̄as. 7 estuant vino vbi resonat cythera. lyra 7 tim-
 panū in cōmunijs. eoz 7 opus dñi non respiciunt. De ve ve
 quia nō sufficit talib⁹ sacerdotibus ebrietati deseruientib⁹
 ut hic damnent sive cōmunionē priuent corp⁹ 7 sanguis-

1 Cori, 11

Capitulum**Secundum**

nis dominici. ut dicit in canonibus apostolorum. Sed ut bibant de vino ire et repleant amaritudine fellis et inebrientur absinthio et fletu et stridore dentium sine fine. propter quod dicitur ysa. v. Infernus aperuit os suum. absque ullo termino. quia non solum ipsi sed etiam eorum subditi damnantur sicut ibidem dicit. Propterea captivus ductus est populus meus videlicet in infernum sicut populus iudaicus in babilonem. quia non habebat a suis sacerdotibus scienciam. qui potius student in deliciis quam in oratione et opere predicationis. Et qui positi sunt hominum pastores hi student ipsi dyabuli esse venatores. In signum cuius pascunt canes nisos et accipitres. qui pascere deberent corporaliter et spiritualiter pauperes et Christi fideles. Cum scriptum sit. Nolite sanctum id est Christi patrimonium dare canibus. sed potius sanctis in quibus esurit Christus. Unde iero. Esau venator erat. quia peccator erat. Et penitus in scripturis sanctis non invenimus aliquem sanctum fuisse venatorem. Sed heu quid nam dicas. Quidam venant feras in silvis. quidam vero feminas in corceis. O quanta insaniam sacerdotum nesciunt miseri quia quot saltus faciunt sursum tot saltant passus in infernum. non ducunt choros angelorum. siue Christi ad dexteram in eius iudicio. collocandas ut cum eis audiant. Venite benedicti patris mei percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Sed ducunt choros dyaboli sive hedos fetentes in luxuria ad sinistram ubi cum eis audiant. Ire maledicti in ignem eternum. Sicut quondam fecerunt romani et precipue sacerdotes ydolorum ydolatrantes coram ydolis saltabant et se incurvabant flectentes multiformiter genua sua et membra ut ydola ad misericordias provocarent. Sic nunc sacerdotes in dedicatione ecclesiarum saltant ut ydola id est meretrices ad sui voluntates et lasciviam implendam invitent. O mi frater non sufficio de vobis sacerdotibus ammirari quod tam negligentes estis ad resistendum vicis et precipue peccato luxurie cum tamen non sit vicium quod vos ita de

Mat, 25

Honeste et animā vestras tenigrat sicut luxuria. **N**ā si pre
spiter sit auarus. vsurari⁹. gulosus etc. solū nō sit luxurios⁹
tunc ab omnibus homibus habetur sanctus et honestus
Si vero de alijs vicijs ē innoxius sed vacet solūmodo lux
urie cōtempnit ab omnibus homibus tanq̄ prespiter vis
ciosus. **C**ū tamē vos viri sitis itest viriliter pugnātes con
tra mūdūz. carnem ⁊ dyabolū et cōtra omnia vicia. **S**ed
mulier dicit quasi mollis aer. **E**t tamen repiuntur mulie
res quod in maximaz dico cōfusionē vestrā qui inuincibi
liter pugnāt cōtra omnia vicia et cōtra carnis immūdicā
am ⁊ p̄cipue luxuriā vsq̄ ad mortem qua p̄ter tibi ⁊ om
nib⁹ similibus sacerdotibus et hoc in erubescentiā omnīuz
vestrum scribaz de vna matrona legitima de qua scribit
beat⁹ Augu. in libro de ciuitate dei sic dicēs **E**rat quedā
mulier romana nobilissima morib⁹ et gratia nomine Lu
crecia. vxor Collatini. qui cū vna die rūsiliuz Torquini im
peratoris nomie sextum ad castruz suū inuicasset. **S**extus
vero mox captus pre pulchritudine illi⁹ mulieris Lucrecie
Et tñ non fuit ausus quicquam deſiderare. sed expectauit
tempus oportunuz quo impator ⁊ vir mulieris de Roma
recederēt in negocijs imperij tunc ipse mox est ad castrum
reuerſus. et ibidem peruocauit non vt hospes sed vt hostis
cubiculū lucrecie intrauit ⁊ euaginato gladio eā vi turpi
ter o p̄ressit. ⁊ sic mox recessit. **C**ōtigit vna dieuz vt illa sic
violenter oppressa pre dolore patre et marituz. ⁊ vnuz con
sulez imperatoris amicū suum vocaret. et coram omnibus
dixit. **V**ir p̄amante noueris veſtigia viri alterius fuiſſe in
lecto tuo. ⁊ narrauit rem geſtā. **E**t ſubiūxit. **V**erūtamē li
cet ſit violatū corpus meū inocens eſt tamē animus meus
Et itēo ſalua me a culpa nō tamē a pena. **E**t ſi aliqua mu
lier velit capere exemplū a mea culpa nō negligat etiaz ca
pere exemplū de mea pena. et ſic gladio occulto ſuo clamite
ppria manu tranſſixit ſe. propter immenſuz dolozes quem

Capitulum**S**extum

habuit de tali turpi actu. **Q**uod facti amici ei? gladio arrepto iurauerunt per sanguinem **L**ucrecie oportet progeniem **T**orquini impatoris eici de roma ne in futurum regnet in ea quod fecerunt. **N**az corpus eius **R**ome ad iudicium deferunt. et seditōem magnā in populo excitant. et torquinuz superbū impatorem exulare compellunt. **S**exto filio eius criminis auctore interempto. **O** mi frater **C**ōsidera magnam tristitiā hui? mulieris de isto nephādo actu in quo tamen nō peccavit quia scriptū est. **O**mnne peccatum a deo voluntariū est qd si nō est voluntariū non est peccatum. et tamen a crimine se puniuit. propter nephandum actum. **O** mi frater ubi est pugna tua et omniū aliorū concubinariorum contra omnes actus luxurie et aliorū peccatorū. **C**um tamen esse deberitis sanctissimi inter omnes homines qd excellentissimi et dignissimi estis inter cunctas creaturas ut supra patuit. **S**i vero vestram excellēciam et magnā dignitatem bonis et virtuosis operib? et verbis non decorabitis tūc in dubitāter dimerfi eritis in pfundū maris. scz inferni sub omnib? paganis. iudeis. et malis cristianis. qd estis oleo sanctificationis uncti. **I**deo vehementius ardebitis in flamma iehennali. quia benedictōem noluisistis et elōgabit a vobis. et veniet sup vos eterna maledictō. **R**ogo mi frat **A**nde hoc qd verēcūdanē vocari sacerdotes quidaz consuetudinem nō deserunt. quidaz coronam abscondūt. quidā tyntinos ex capillis suis extorquent. et incrispant. quidaz nitore habent in facie ut meretrices fucate. quidā resplendent in veste ut babilonis filie. ut sepulchra foris de albara. intrinsecus autē ossib? mortuorum plena. et tales decorati sunt ab extrinsecus vero pleni sunt fetore et luxuria. quidā vero incēdūt nodati et stricti. angustiati. intātū qd tunica strictior sit cute. siue vete et mltū brevis. **N**ō alia causa omī istoz ē nisi qd sūt luxuriosi. itē qdā ornāt eqs suos i fectis sellis. calcari b? militari b? seu sc'arib? armis et vestib? qd vix notari pos

Mat, 23

sunt. aut sunt milites dyaboli an christiani. Quidam vero cingulos aureos. argenteos et sericos deferunt. quidam ocreas pedibus sic diligenter adaptant ne aliquae rugae appareant. Et sic calceos sive solulares strictos deferunt. et rostratos ut oculis hominum et precipue mulieribus placeant. Quia hec omnia nisi ex ocio quia non student. nec orant. nec predicant. Certum si christi patrimonium vndique male expendimus sicut illud diuersimode male acquirimus. Alius namque turpe loquitur. Alius turpe lucra sectatur alius exercet usuram. Alius committit symoniam. Unde de his omnibus ait beatus. Iero. Negociatorem clericum de ignobili nobilem. de paupere ditatem fecit. furtiue ad beneficia intrant. non per ostium veritatis. sed per medacia falsitatis sive per falsas promotiones. sive etiam per falsos titulos. sive falsas litteras. Alius vero per amicorum intercessionem ubi non propter deum sed propter carnem et sanguinem amicum tribuit beneficia. Alius pro cupiditate. et non recipit sacerdotium aut beneficium ut deo seruuiat. sed ut dicatur et ocietur. Alius autem cum Iezus vendit spiritus sancti gratiam. vendendo sepulchras et res sacras. et sacramenta. vel in iungendo penitencias quadragenas. sive peregrinationes ut pro eis comodum accipiat scilicet pecuniam. Alius autem cum symone emit spiritum sanctum sive per ordinibus vel beneficiis curatis et non curatis. Sed quanta sit iniquitas symonie ne sciunt. cum cetera a peccata in comparatione symonie pro nihilo reputent. Et quicquid ex auaricia congregant. in luxuria expendant vel potius in alea sive taxillis et cartis. Quanta sit illorum maledictio non facile cognoscitur. quia ibi medacium. ibi per iurium. ibi blasphemiam. ibi lites. ibi homicidia. ibi cetera vitia sine numero. Rogo te sacerdos tu lufor quod est lucrum tuum in taxillis et cartis. Si lucraris restituere teneris saltem pauperibus dando quia male acquisitum tenere non poteris. Et perdis tibi non restituit quia indignus es recipere quod et pessima voluntate deo contraria perdidisti. Postremo non est pars tibi in heres

Capitulum**Sextum**

itate domini. nec in dominiis sacramentis. ut dicit in canoni-
bus apostolorum. Episcopus aut prespiter. aut dyaconus alee
aut ebrietati deseruiens. aut desinet aut certe deponit. Sub
dyaconus aut lector. aut cantor. aut psalmista similia faciens
aut desinat aut comunione priuet. Cur hoc. quia omnis lusor
si lucrat. lucratur infernus. Si perdit. perdit celeste regnum.
Sunt et alij sacerdotes qui bona sua hystrionibus tribuunt ut
laudentur ab ipsis de quibus psalmista loquitur. Laudat pecca-
tor in desiderijs anime sue. et iniquus benedicit. A quibus
autem sic hoc certe non ab angelis vel a sanctis vel a sensatis ho-
minibus. sed ab hystrionibus ubi similis similem sibi laudat.
Sunt et adhuc alij sacerdotes et clerici qui sacramentis abutuntur
in coniurationibus et in commutationibus. vel in sortilegijs. vel in
suis nouis aut primis missis. et hoc amore mulierum ut pe-
cunia conducti. Prius circumgunt se cigulis ad superstitiones faci-
endas. Item sunt qui superbunt contra febres aut alias infir-
mitates hominum seu animalium. caracteres vel figuras cum ig-
notis nominibus supponunt aut hostiam. aut cedulam. Scri-
bunt autem sic. Ihesus autem transiens per medium illorum ibat.
Lucus fecit dominus ex sputo et limine oculos ceci etc. Et hoc solum
quando tale euangelium legitur in ecclesia et non alio tempore. ac si illa ver-
ba euangelij non valeret alio tempore scripta. nec tunc quan-
do legitur euangelium et hoc est superstitiosum. Vel faciunt cru-
ces in die palmarum quando passio domini nostri Ihesu christi le-
gitur. et sic de alijs multis. Sacerdotes qui has superstitiones
vel superstitiosa faciunt vel permittunt fieri scienter. et non phi-
bet ut dicit Gregorius. Non sunt sacerdotes domini nostri ihesu
christi. sed Belial arioli non christiani. nec prespiteri. Ecce quomodo
per altissimum deum leuamus calcaneum etiam comedentes de
mensa ipsius panem et vinum. id est corpus et sanguinem Ihesu
christi sumentes de quolibet nostrorum dicat illud psalmus. homo pa-
cis mee in quo sperabam. et qui debebat panem meum magnifi-
cauit super me super plorationes. Et iterum. Qui mecum dulces ca-

psal ix

2018 9

picbas cibos leuasti calcaneum contra me. Et ite sequitur
 durissimū verbum in omēs criminosos sacerdotes. Veniat
 mors super illos et descendunt in infernū viuentes. Quare
 hoc. quia cōtemserūt legē meā. et polluerūt tēplū sanctum
 meum. videlicet corpora eorum per luxurias. **D**mi frater de
 hoc dicam tibi grande exemplum. et hoc volue. et reuolue in
 animo. **A**nte etiā ortus habuit religio carthusiensis. quod
 cū magna cōpassione audire debes. sicut patres narrauerūt
 nobis. **Q**uod fuerit magnus doctor et presbiter. regēs ac
 tu parisijs in theologia magni nominis atq; fame. sed lubri-
 cus atq; peccator. qui ad vltimū vite productus ē terminū
 amissione tanti viri vtrūque. tam magistri q̄ alij clerici vni-
 uersi parisijs non modicus cōtristabant. **A**d cuius obsequias
 vt moris est cōuenerunt. **I**n omnibus igitur q̄ ad erequias per-
 tinebant honorifice et rite pactis peruentū ē ad hoc vt defū-
 ctū corpus poni deberet in sepulchro. **C**ircūstantibus autē. cle-
 ricus qui defunctus erat clamauit dicens **I**usto dei iudicio ac-
 cusatus sum. **A**d audientes dicti clerici et sacerdotes et magistri
 nō immerito stupefacti. in isto cōsilio retulerūt corpus in eccle-
 sijs in crastinū reseruantes. **S**equenti die erequias iterū cele-
 bratis dū vellent corpus ponere in tumulū iterū clamauit
 mortuus. **I**usto dei iudicio iudicatus sum. **T**ūc magis ac
 magis admirati dicti magistri ac sacerdotes cōquerentes inter
 se quid facere deberēt. dixerūt q̄ iudiciū poterit sonare in bo-
 nū vel in malū. **A**nte fuit cōmune cōsiliū omnium. vt etiā
 vsq; in sequētē diem qui defunctus erat intumulatus serua-
 ret. qd̄ factus est. **D**iuulgato igitur predicto rumore sequenti
 die venit pene vniuersa ciuitas. et cū ponerēt mortuū in se-
 pulchro prepatato clamauit iterū. et tercio dicens **I**usto dei iudi-
 cio cōdenatus sum. **D**icti igitur magistri audito hoc verbo tra-
 tati habito diligētē dixerūt cū esse dānatū. **E**rat autē tūc tē-
 poris quidam canonicus. **R**eniens magister in theologia nomine
 Bruno magne sanctitatis et p̄sundi ingenij. **Q**uia autē de

rem considerans vocavit quosdam de scolariis suis secrete et ait illis. **E**cce videte carissimi et ascultate quid agere debeamus. **S**i homo tante sciencie tante vite et fame dicit se accusatum iudicatum et condemnatum. quid nos miseri peccatores sperare debemus. **I**psi vero scolares quos vocaverat dicebant **M**agister in omnibus parati sumus tuo acquiescere consilio. **A**it magister. **C**onsulo nobis omnibus ut fugiamus mundum. et omnia que mundi sunt et habitemus in solitudine. **I**uxta illud psalmi. **E**cce elongavi fugiens et mansi in solitudine. et recipiamus ordinem penitentie et securitatis. **E**t addidit etiam. **E**st quidam episcopus sanctus in partibus burgundie in civitate Granopolitana. ubi in eius episcopatu sunt loca deserta et pene inaccessibilia eam ad eum et eius consilio omnia faciemus. **V**enerunt ergo septem illi viri unanimiter et unius voluntatis. **C**um vero intraret predicare civitates accidit ut vir sanctus scilicet episcopus obdormiret in camera sua. viditque in somnis. **E**t ecce septem stelle cadebant ante pedes eius. et postea ascendeabant per diversos montes. et multa deserta usque ad locum quemdam horribilem valde et ab hominibus semotum steterunt ibi. **C**um vigilante autem dicto episcopo et de visione stellarum cogitante. ad eum magister Bruno cum sociis suis. **C**adentibus autem predictis septem viris ad pedes eius conferebant in corde suo de septem stellis. **N**am isti etiam septem erant viri qui iacebant ad pedes eius. **A**lienabat autem eos benigne osculans eos. **E**t inquisita causa dicitur intellecta quare venissent dixit ad eos. **S**cio locum vestrum vobis a deo paratum. et dixit eos non sine gratia labore in locum ubi steterunt septem stelle. **E**t ait. **E**cce locus vester. **I**bi ergo ipso episcopo sancto iuvante ceperunt edificare primam domum Carthusiensis ordinis. que domus carthusia vero nomine nuncupatur. **E**t sic frater preamante fugiamus de hoc mundo et sepeliamur in sancta religione et observantia regulari. **I**bi homo vivit purius. quiescit securius. moratur frequentius. cadit rarius. resurgit facilius. incedit caucius. mo

reitur cōfidenti. purgator cicius. premiaf copiosus. et nota
ē vita in toto mūdo tā apta 7 secura ad apprehēdēdū pra
miū et ne felicitatis sicut obfuaācia reglaris. Et hoc d. vi. c.

Maneat ubi dicitur super hanc no. p. d. v. s. p. l. m. g.

I De his qui perversa intencione acquiruntur sibi
beneficia ecclesiastica.

Ca. vij.

Quid ergo dicemus qui perversa intencione ad pre
dicta beneficia acquirēda anhelant. ut luxuriosi
atq; splēdide et voluptuose viviant. alijsq; p̄sint
et dominantur et ut ab hominibus tanq; honesti
habeant. et venerent p̄ter quod nullam curā habēt. neq;
cōscienciā. quibus dolis aut quib; fraudibus. p̄ce vel mu
neribus. mēdacys v̄l t̄ct ractōibus. falsis testimonijs vi
olētis aut in iuris beneficia acquirūt. dūmodo valēt pos
sessiones beneficiorū obtinere non verent neq; erubescunt
p̄ximos suos ledere quos beneficijs spoliāt. aut illoꝝ locū
sibi vsurpāt. et sic alijs p̄cesse 7 nō p̄cesse cupiunt. **A**nte
sm Bern. super canonica. Duz prelati id est rectores ecclesi
arum possunt habere lucrū pecuniarū nihil curant perdi
tōem animarū. v̄mo propter avariciā et innumera publi
ca mala scz. fornicatōes. vsuras. adulteria. symonias. tolle
rando 7 dissimulādo p̄mittūt. **Q**uāru; aut malū avari
cia sacerdotū faciat in plebe **A**udite cū honore. Petrus em̄
Ravanēs 7 tractās illud exodi. xxxi. qd̄ dixit aaron. Aurū
decerunt mihi et p̄eci illud in igne 7 egressus est hic vitu
lus. sic inquit. **I** avarare sacerdos. audi. aurū tibi dātū est. et
nō habes illud de tuo patrimōio vel labore. sed ex oblatōe
fidelīū. **S**ed acceptū aurū in ignem mittere est in ipi; con
cupiscēcia corda homīū i flāmare. **I**gnis em̄ signat ardo
rem avaricie. **E**t in hūc igne ab eis mittit quoz exemplis
maxime agitur. 7 ardent ardet. maxima em̄ in populo p̄
turbatō est clericoz avaricia. deinde luxuria 7 supbia. **P**rop
ter quod sm sanctū Bern. **I**n districto dei iudicio iudican